

I v případě uvedených žáků-cizinců je **vyučovacím jazykem český jazyk** (§ 13 školského zákona)⁵. Zabezpečení jejich přístupu k základnímu vzdělávání předpokládá i překonání případných jazykových a kulturních rozdílů. Z tohoto důvodu je krajský úřad příslušný podle místa pobytu žáků povinen zajistit ve spolupráci se zřizovatelem školy **bezplatnou přípravu k jejich začlenění do základního vzdělávání**, zahrnující výuku českého jazyka přizpůsobenou potřebám těchto žáků (§ 20 odst. 5 školského zákona).

Vzdělávání ve třídách pro jazykovou přípravu je dále upraveno ust. § 10 a § 11 vyhlášky č. 48/2005 Sb., v platném znění. **Seznam škol**, ve kterých je na území kraje poskytována **bezplatná jazyková příprava**, zveřejní krajský úřad způsobem umožňujícím dálkový přístup (§ 20 odst. 1 vyhlášky č. 48/2005 Sb.).

Ředitel školy, ve které plní žák povinnou školní docházku, vyrozumí zákonného zástupce žáka do jednoho týdne po jeho přijetí do školy o **možnosti docházky do tříd s jazykovou přípravou** (§ 10 odst. 3 vyhlášky č. 48/2005 Sb., v platném znění). Zákonní zástupci se rozhodnou, zda možnosti jazykové přípravy žáka využijí, či nikoli.

Jestliže **zákonní zástupce žáka požádají** o jeho zařazení do třídy pro jazykovou přípravu, zařazuje se do uvedené třídy nejpozději do 30 dnů od podání žádosti. Do tříd pro jazykovou přípravu se žáci zařazují průběžně, v závislosti na počátku jejich pobytu v ČR. **Žák zařazený do třídy pro jazykovou přípravu není z právního hlediska žákem školy, ve které je třída pro jazykovou přípravu zřízena.**

Rozsah a obsah jazykové přípravy upravuje § 11 vyhlášky č. 48/2005 Sb., v platném znění:

- celková délka jazykové přípravy žáka je nejméně 70 vyučovacích hodin po dobu nejvýše 6 měsíců školního vyučování po sobě jdoucích (odst. 2);
- obsah výuky českého jazyka je určen očekávanými výstupy vzdělávacího oboru cizí jazyk stanoveného Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání (odst. 3).

O absolvování jazykové přípravy vydá škola zřizující třídy pro jazykovou přípravu žákovi **osvědčení** (§ 11 odst. 4 vyhlášky č. 48/2005 Sb., v platném znění). Absolvování jazykové přípravy se zaznamenává do dokumentace školy, v níž žák plní povinnou školní docházku (§ 11 odst. 5 vyhlášky č. 48/2005 Sb., v platném znění).

Uvedeným žákům-cizincům zajistí krajský úřad podle možnosti ve spolupráci se zeměmi původu žáka **podporu**

výuky mateřského jazyka a kultury země jeho původu, která bude koordinována s běžnou výukou v základní škole. Dále se na tyto žáky vztahuje ust. § 1 odst. 6 vyhlášky č. 73/2005 Sb., v platném znění: „*Za žáka se sociálním znevýhodněním se pro účely poskytování vyrovnávacích opatření podle odstavce 2 považuje ... žák znevýhodněný nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka.*“

Dle § 1 odst. 2 vyhlášky č. 73/2005 Sb., v platném znění, „*se vyrovnávacími opatřeními při vzdělávání žáků se zdravotním nebo sociálním znevýhodněním pro účely této vyhlášky rozumí využívání pedagogických, popřípadě speciálně pedagogických metod a postupů, které odpovídají vzdělávacím potřebám žáků, poskytování individuální podpory v rámci výuky a přípravy na výuku, využívání poradenských služeb školy a školských poradenských zařízení, individuálního vzdělávacího plánu a služeb asistenta pedagoga². Škola tato opatření poskytuje na základě pedagogického posouzení vzdělávacích potřeb žáka, průběhu a výsledků jeho vzdělávání, popřípadě ve spolupráci se školským poradenským zařízením.*“

Zabezpečení výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami je povinnou součástí školního vzdělávacího programu (v části Charakteristika ŠVP). **Vzdělávání žáků-cizinců** je dle materiálu MŠMT *Odůvodněné případy pro upevnování a rozvíjení výuky v Cizím jazyce od 1. září 2013⁶* považováno za jeden z případů, kdy mohou žáci pokračovat v upevnování a rozvíjení (prvního) cizího jazyka a nemusí se povinně vzdělávat v rámci druhého cizího jazyka.

Hodnocení žáků na vysvědčení je mimo jiné upraveno ust. § 15 odst. 6 vyhlášky č. 48/2005 Sb., v platném znění: „*Při hodnocení žáků-cizinců, kteří plní v České republice povinnou školní docházku, se úroveň znalosti českého jazyka považuje za závažnou souvislost podle odstavců 2 a 4, která ovlivňuje jejich výkon.*“

Za stejných podmínek jako občané ČR mají tito cizinci přístup k případnému **školnímu stravování** (školská služba) a **zájmovému vzdělávání** ve školní družině nebo školním klubu (§ 20 odst. 1 školského zákona).

Vzdělávání „ostatních“ cizinců v základní škole

„Ostatní“ cizinci (cizinci, kteří nejsou občany EU ani nejsou rodinnými příslušníky občana EU) mají přístup k základnímu vzdělávání za stejných podmínek jako občané EU, a to včetně základního vzdělávání při výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy, pokud pobývají na území ČR (§ 20 odst. 2 písm. a) školského zákona).

Současně platí, že se na tyto „ostatní“ cizince, kteří jsou oprávněni pobývat na území České republiky trvale nebo přechodně po dobu delší než 90 dnů, a na účastníky řízení o udělení mezinárodní ochrany **vztahuje povinnost plnit povinnou školní docházku** dle ust. § 36 odst. 2 školského zákona.

Totéž, co bylo uvedeno v případě žáků-cizinců, kteří jsou občany EU, platí:

- o správním řízení, jehož výsledkem je přijetí k základnímu vzdělávání; i v tomto případě platí, že školský zákon nepožaduje, aby byl pobyt cizince na území ČR legalizován, postačuje, pokud cizinec pobývá na území ČR,
- o možnosti bezplatně se vzdělávat na jejich žádost ve třídách pro jazykovou přípravu (§ 20 odst. 6 školského zákona),
- o jejich posouzení pro účely poskytování vyrovnávacích opatření jako žáků se sociálním znevýhodněním (§ 1 odst. 6 vyhlášky č. 73/2005 Sb., v platném znění), o možných vyrovnávacích opatřeních (§ 1 odst. 2 vyhlášky č. 73/2005 Sb., v platném znění),
- o možnosti pokračovat v upevnování a rozvíjení (prvního) cizího jazyka,
- o hodnocení žáků na vysvědčení (§ 15 odst. 6 vyhlášky č. 48/2005 Sb., v platném znění).

Pokud jsou tito cizinci žáky základní školy, mají za stejných podmínek jako občané EU přístup k případnému **školnímu stravování** (školská služba) a **zájmovému vzdělávání** ve školní družině nebo školním klubu v denní docházce (§ 20 odst. 2 písm. b) školského zákona).

Odlíšnost spojená s žáky – „ostatními“ cizinci může spočívat v tom, že někteří z nich mohou být žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, protože jsou **žáky se sociálním znevýhodněním** dle § 16 odst. 4 písm. c) školského zákona. Podle § 16 odst. 4 písm. c) školského zákona je sociálním znevýhodněním pro účely školského zákona postavení azylanta, osoby požívající doplňkové ochrany na území ČR podle zvláštního předpisu. Proto mají tito žáci **právo na vzdělávání**, jehož obsah, formy a metody odpovídají jejich vzdělávacím potřebám a možnostem, na vytvoření nezbytných podmínek, které toto vzdělávání umožní, a na poradenskou pomoc školy a školského poradenského zařízení (§ 16 odst. 6 školského zákona).

Za podmínek stanovených školským zákonem (§ 16 odst. 10) **může ředitel** základní školy zřídit ve třídě, ve které se vzdělává žák se speciálními vzdělávacími potřebami, **funkci asistenta pedagoga**.

Vzdělávání cizinců – občanů EU ve střední škole

Cizinci, kteří jsou občany EU a rodinnými příslušníky občanů EU, mají přístup ke střednímu vzdělávání za stejných podmínek jako občané ČR (§ 20 odst. 1 školského zákona). Uchazeč je přijat ke střednímu vzdělávání na základě přihlášky (žádosti), kterou podá zletilý uchazeč nebo zákonný zástupce uchazeče. Přijímací řízení probíhá v souladu s pravidly danými školským zákonem a vyhláškou č. 671/2004 Sb., v platném znění.

Přítom platí, že **součástí přihlášky ke vzdělávání** jsou také následující doklady nebo jejich ověřené kopie:

- doklad o splnění povinné školní docházky v případě uchazeče, který ukončil nebo ukončí povinnou školní docházku v zahraniční škole, vydaný zahraniční školou (§ 1 odst. 1 písm. j) vyhlášky č. 671/2004 Sb., v platném znění],
- osvědčení o uznání rovnocennosti zahraničního vysvědčení vydaného zahraniční školou nebo rozhodnutí o uznání platnosti zahraničního vysvědčení v případě, že se pro přijetí žáka vyžaduje získání příslušného stupně vzdělání (§ 1 odst. 1 písm. k) vyhlášky č. 671/2004 Sb., v platném znění].

V případě dokladů vyhotovených v jiném než českém jazyce přikládá uchazeč jejich úřední překlad do českého jazyka, pokud ředitel školy uchazeči sdělí, že úřední překlad nevyžaduje. **V případě dokladů vyhotovených ve slovenském jazyce se překlad do českého jazyka nevyžaduje** (§ 6 vyhlášky č. 671/2004 Sb., v platném znění).

Všem cizincům, tj. i cizincům z jiných států EU, kteří získali předchozí vzdělání v zahraniční škole⁷, se při přijímacím řízení ke vzdělávání ve střední škole (a konzervatoři) **promíjí na žádost přijímací zkouška z českého jazyka**, pokud je součástí přijímací zkoušky. Znalost českého jazyka, která je nezbytná pro vzdělávání v daném oboru vzdělání, ověří škola u těchto osob rozhovorem (§ 20 odst. 4 školského zákona). Vybočením z rozhovoru není, je-li uchazeč požádán o napsání jednoho či několika slov na tabuli.⁸

Výsledek rozhovoru je nezbytné v rámci přijímacího řízení ohodnotit (typicky určitým počtem bodů). V opačném případě by nebylo možné porovnat výsledek přijímacího řízení uchazečů skládajících zkoušku z českého jazyka a uchazečů absolvujících rozhovor a vydat objektivní rozhodnutí o výsledku přijímacího řízení.

I na průběh vzdělávání žáka-cizince ve střední škole se vztahuje vyhláška č. 73/2005 Sb., v platném znění. Podle vyhlášky se pro účely poskytování vyrovnávacích opatření považuje za žáka se sociálním znevýhodněním i žák

⁵ MŠMT doporučuje pedagogickým pracovníkům na základních školách k využití publikaci *Čeština jako cílový jazyk I. – Metodika pro výuku dětí do 15 let*. MŠMT zpracovalo abecední seznam doporučených učebnic a dalších materiálů pro výuku žáků-cizinců. Materiály jsou přístupné v sekci *Základní vzdělávání/Vzdělávání cizinců*.

⁶ *Odůvodněné případy pro upevnování a rozvíjení výuky v Cizím jazyce od 1. září 2013*. [online]. [cit. 1. 2. 2015]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/oduvodnene-pripady-pro-nezarazeni-vzdelavacih-oboru-dalsi>.

⁷ Jestliže však uchazeč-cizinec absolvoval nikoli zahraniční školu, ale školu zařazenou do vzdělávací soustavy ČR, možnost prominutí přijímací zkoušky z českého jazyka nemá.

⁸ Viz Rozsudek Nejvyššího správního soudu 9 As 86/2007-76.